

Dezinformácie

Za **dezinformáciu** môžeme považovať akúkoľvek informáciu, ktorá je nepravdivá, vytvorená zámerne s cieľom poškodiť jednotlivca, skupinu, organizáciu alebo krajinu. Niekedy môže ísť len o prostý žart. Za obsahom informácie však môže byť skrytý aj ideologický či obchodný zámer.

Dobré vedieť

Niektoré typy informácií sú nepravdivé, ale nemusia byť vytvorené s úmyslom spôsobiť škodu. Vznikajú nepozornosťou alebo komunikačným šumom. V anglickom jazyku sa pre tento druh informácie používa termín misinformation.

V akej podobe nachádzame dezinformácie?

Satira

Satira je forma umenia, vytvorená zámerne. Môže urážať, no nezavádza a nevymýšľa si. Využíva iróniu a sarkazmus čím poukazuje na problémy spoločnosti.

Falošné správy

Mimoriadne rozšírenou podobou hoaxov sú falošné správy. Pomocou upravených, prekrútených či vymyslených informácií, ktoré majú podobu produktu žurnalistiky sa snažia manipulovať masy a ich názory.

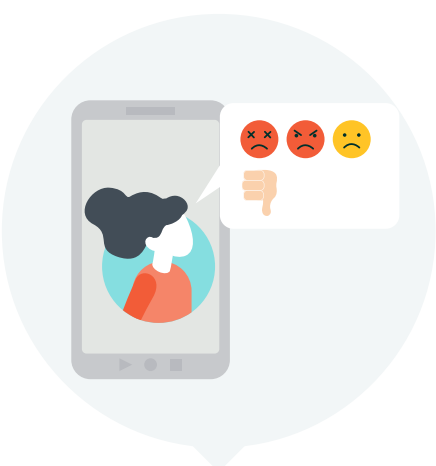
Hoax

Hoax je zámerne vytvorený falošný obsah, ktorý sa snaží zmanipulovať a úmyselne oklamať príjemcu, aby ho preposielal a ďalej masovo šíril. Často je finančne motivovaný a je určený na klamanie príjemcu.

Propaganda

Zámerom propagandy je vytvoriť obsah s cieľom ovplyvniť širokú verejnosť, aby prijala alebo odmietla určité fakty, názory a zmenila svoj postoj.

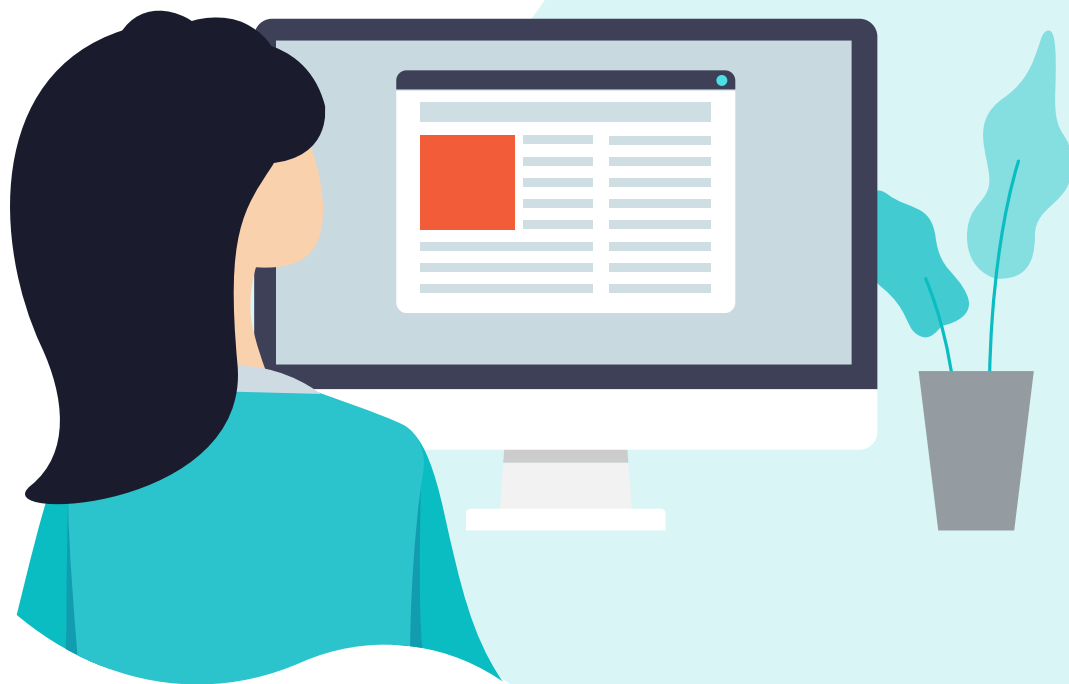
Internetový trolling

Internetoví trollovia sú internetoví používatelia, ktorých jedinou úlohou je provokovať a obťažovať iných používateľov, najčastejšie v online diskusiách. Informácie, ktoré internetoví trollovia šíria sú často neobjektívne a falošné.

Šírenie hoaxov je **trestnoprávne postihnutelné.**

Sprievodca narábania s informáciami

Pri každej informácii je dôležité si
všimnúť tieto aspekty:

- Je možné určiť autora obsahu? Dá sa tejto osobe alebo médiu dôverovať?
- Hovoria o danej správe aj iné spoľahlivé zdroje?
- Zdá sa byť správa hodnoverná?
- Kto za túto správu zaplatil? Kto dostane zaplatené, keď si správu otvoríte?
- Kto môže mať zo správy úžitok a komu by mohla naopak uškodiť?
- Je správa kompletná? Nebolo z nej vynechané niečo dôležité?

Znaky, ktoré vám pomôžu odlišiť fakt nad klamstvom:

1. Neznámy alebo pochybný autor

Ak je autor článku neznámy, informácia neodkazuje ani na zdroj, pravdepodobne sa jedná o vymyslenú informáciu.

Pokiaľ je autor článku známy, overte si jeho pracovnú históriu. Autor môže mať online dostupnú biografiu, stránky sociálnych sietí či webovú stránku.

Ako overiť autora na sociálnych sieťach?

Kliknite na jeho profil. Pokiaľ neobsahuje žiadne informácie v profile, fotografiu a iné znaky, ktoré poukazujú na pravdivosť profilu, ide pravdepodobne o falošný profil a tým pádom aj falošnú informáciu.

2. Provokatívny titulok

Nadpis nehovorí vždy celý príbeh. Využitie zaujímavého či provokatívneho titulku je bežnou praxou aj v prípade legitímnych médií. Ešte predtým, ako niečo zazdieľate, prečítajte si celý jeho obsah.

3. Manipulácia s obrázkom a videom

Ak sú obrázok alebo video vytvorené alebo upravené zámerne, alebo je originál použitý v inom kontexte ako bol pôvodne vytvorený s cieľom oklamať jednotlivca, skupinu, prípadne poškodiť osobu, ktorá je na obrázku vyobrazená, hovoríme o manipulácií.

Najrýchlejší spôsob overenia obrázku online je využitím Google Image Search.

Zmanipulované video môže obsahovať viaceré nezrovnalosti. Všímajte si hlavne rýchlosť prehrávania, tieň, odrazy a ostrosť obrazu. Ale aj okolité prostredie, ako sú názvy ulíc, billboardy, značky áut a miesto, do ktorého je video situované, môžu naznačovať, že sa jedná o falošné video.

4. Manipulácia s dátami a informačnými zdrojmi

Každá forma spracovania dát **má svoje pravidlá** – musí mať stanovený cieľ, zverejnená prípadne dohľadateľná výskumná metóda a postup, zadaná výskumná vzorka a časové obdobie, kedy sa dáta zbierali. Každý verejný údaj z výskumu **musí byť označený zdrojom**.

V žurnalistike sa stretávame tiež s termínom **informačný zdroj**. Môže ním byť samotný novinár alebo ním môže byť akýkoľvek iný formát (štatistika, kniha, rozhovor), z ktorého novinár čerpá a ďalej ho interpretuje.

5. Nálepkovanie, vyvolávanie strachu a útok na ľudí

Autori klamlivých informácií radi využívajú tzv. nálepkovanie. Jedná sa o slová či slovné spojenia, ktoré sú emotívne zafarbené, s cieľom vzbudenia nebezpečenstva či vyvolania strachu.

